

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

**на дисертаційну роботу Андрійчук Юлії Артурівни
на тему: «Адаптивне планування інноваційної
діяльності машинобудівних підприємств», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та
управління підприємствами (за видами економічної
діяльності)**

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Загальні зміни умов господарювання вітчизняних машинобудівних підприємств супроводжувалися не лише активізуванням інноваційних процесів, але також одночасним пришвидшенням світових глобалізаційних процесів та активізацією ринкової трансформації. Це призвело до того, що мінливість, динамічність та невизначеність стали домінуючими ознаками сьогодення для промислових підприємств. Запропонований у дисертаційній роботі механізм адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств здатен стимулювати інноваційні процеси з паралельним врахуванням змін умов їх функціонування.

Актуальність вибраної тематики підтверджується практикою і досвідом багатьох ефективних іноземних підприємств, які за допомогою адаптивних механізмів планування зуміли скоригувати традиційний перебіг інноваційних процесів, що дозволило не лише суттєво підвищити їх ефективність, але й уможливило управління змінами. У цьому контексті адаптивному плануванню як сучасному інструменту управління машинобудівним підприємством відводиться значна роль.

Адаптивне планування інноваційної діяльності належить до нових економічних феноменів, дослідження яких стикається із низкою проблем, які підсилюють зростаючий інтерес до її розгляду як внутрішнього джерела

організаційних змін, засобу підвищення конкурентоспроможності підприємства і сучасного інструментарію менеджменту. Одночасно підкреслимо, що в умовах вітчизняної економіки ідеї адаптивного планування ще не знайшли широкого практичного застосування, досить значна частка керівників ще й досі не розуміє необхідності урахування цього фактору під час розроблення стратегії розвитку підприємства та заходів, спрямованих на підвищення результативності діяльності.

Інтерес з боку вітчизняних науковців до поняття «адаптація» та «адаптивне планування» постійно зростає, однак, фрагментарний характер у напрацюваннях науковців обумовлює відсутність єдності поглядів щодо трактування сутності категорії, визначення її структурних елементів та методів оцінювання.

З огляду на все вищезазначене, тема дисертації Андрійчук Ю.А. є актуальною та має важливе теоретичне і практичне значення.

Виконання дисертаційного дослідження відповідає проблематиці актуальних наукових досліджень кафедри менеджменту персоналу та адміністрування Національного університету «Львівська політехніка». Результати наукових досліджень здобувача увійшли до звітів з наукової теми «Методологія та інструментарій процесійно-структурованого менеджменту» (номер державної реєстрації 0111U001215).

2. Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Детальне вивчення тексту поданої дисертаційної роботи, наведених у ній статистичних даних і розрахунків свідчить про обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, викладених у дисертаційному дослідженні.

Автором проведено змістовний аналіз за темою дисертації, на основі якого запропоноване авторське визначення поняття «адаптивне планування інноваційної діяльності», що комплексно поєднало сутнісний та змістовий аспекти. Методика дослідження не містить протиріч, оскільки в основу було

покладено системно-структурний аналіз, метод декомпозиції та модулювання, експертний метод тощо.

Мета дисертаційного дослідження відповідає обраній темі роботи. Об'єкт і предмет визначено правильно. Зміст сформульованих наукових задач логічно узгоджений, їх кількість можна вважати достатньою для розкриття обраної теми дослідження Андрійчук Ю.А.

Особливо варто відмітити, що завдання дослідження, положення наукової новизни і висновки дисертації є логічно взаємопов'язаними. Результати отримані автором особисто.

Висновки, що наводяться вкінці розділів дисертації, є узагальненням досліджень та основою формулювання практичних рекомендацій. Вони не містять внутрішніх протиріч і мають практичну спрямованість.

Викладене вище свідчить про обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, що викладено у дисертаційній роботі Андрійчук Ю.А.

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження і достовірність отриманих результатів, висновків і рекомендацій

Основні наукові положення проведеного дослідження Андрійчук Ю.А. характеризуються самостійністю, достовірністю та новизною сформульованих висновків, пропозицій і рекомендацій автора і відображають особистий внесок автора у розвиток теоретичних та науково-методичних положень щодо організаційно-економічних засад адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

Наукові положення Андрійчук Ю.А. сформульовані самостійно та відображають особистий внесок дисертанта в розвиток економічної науки та її галузі – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Проведений аналіз дисертаційної роботи, публікацій та автореферату автора дозволяє підтвердити наявність елементів наукової новизни, які викладені конкретно, послідовно і системно.

Автором вперше сформульовано концептуальні засади адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, які системно поєднують ідеологію планування, трансформацію економічних законів у прикладні механізми адаптивного планування з метою активного реагування на виклики зовнішнього та внутрішнього середовища (п. 1.1, стор. 27-29).

На основі запропонованої концепції набув подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат у сфері адаптивного планування інноваційної діяльності (п. 1.1, стор. 30-31), який передбачає авторське тлумачення змісту поняття «адаптивне планування», що охоплює концептуальну (суть) і технологічну (процес) складову.

Суттєвим науковим здобутком дисертанта можна вважати розвинуті принципові положення із системно-цільового оцінювання чинників, що активізують адаптивні механізми планування інноваційної діяльності підприємств машинобудування (п. 2.3, стор. 129-143), в основу яких була покладена типологізація активізаційних чинників адаптації (п. 1.3, стор. 59-72).

Науково-практичний інтерес викликає метод оцінювання ефективності адаптації інноваційної діяльності промислових підприємств, який ґрунтується на використанні інтегрального показника ефективності інноваційної активності, що відображає системний вплив інноваційних індикаторів (п. 3.1, стор. 151-155).

Важливим результатом роботи є удосконалення механізму адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств (п. 3.2, стор. 173-180), що поєднав сукупність вхідних елементів, процес адаптивного планування, базові та забезпечувальні складові механізму, а також вихідні елементи, які забезпечують пристосування до мінливості середовища.

Запропоновані Андрійчук Ю.А. принципові положення із системно-цільового оцінювання чинників, що активізують адаптивні механізми планування інноваційної діяльності підприємств машинобудування, були покладені в основу удосконаленої факторної моделі функціонування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності (п. 3.3, стор. 184-187) з метою

подальшого визначення фази інноваційного розвитку підприємства залежно від якості основних параметрів процесу адаптації.

4. Аналіз літератури, використаної в дисертаційному дослідженні

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації, в т.ч. офіційних статистичних даних, нормативно-правових актів, які регулюють діяльність вітчизняних машинобудівних підприємств, численних монографій, наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів.

Перелік використаної літератури в дисертаційному дослідженні Андрійчук Ю.А. складає 251 найменування.

5. Аналіз публікацій автора за темою дисертаційного дослідження

За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 18 наукових праць загальним обсягом 15,3 друкованих автору, з яких особисто автору належить 13 публікацій обсягом 13,7 друкованих аркуша. Андрійчук Ю.А. опублікувала 6 статей у наукових фахових виданнях України (з них 1 у виданні, яке включене до міжнародних наукометричних баз даних) та 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземних держав. Окрім того, автором опубліковано 11 тез доповідей науково-практичних конференцій.

Публікації дисертантки мають широку географію (Польща, м. Київ, м. Львів, м. Одеса, м. Ужгород, м. Хмельницький, м. Дніпропетровськ, м. Черкаси, м. Тернопіль). Автореферат та опубліковані наукові праці у повній мірі відображають зміст дисертаційної роботи. Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень її дисертаційного дослідження у науковій літературі. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук відповідно до вимог.

6. Практична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи

Практичну цінність мають отримані в процесі дисертаційного дослідження Андрійчук Ю.А. наукові результати, які заслуговують на використання в процесах управління інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств. Зокрема, представляють інтерес такі положення:

- удосконалений метод оцінювання ефективності адаптації на основі інноваційної активності промислових підприємств;
- розвинуті принципові положення із системно-цільового оцінювання активізаційних чинників механізму адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств на основі їх типологізації та ранжування;
- факторна модель функціонування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності залежно від чинників, які впливають на інноваційну діяльність машинобудівного підприємства.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність вітчизняних машинобудівних підприємств, зокрема ТЗОВ «Сферос-Електрон» (довідка № 01/119 від 02.06.2015р.), ТзДВ «Львівагромашпроект» (довідка № 112 від 10.06.2015р.).

Отримані результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисципліни «Економіка праці» (напрямок підготовки 6.0502 «Менеджмент») (довідка №67-01-515 від 06.04.2015 р.).

Окремі положення дисертації пройшли апробацію та використані для удосконалення Регіональної програми інноваційного розвитку Львівської області на 2013-2015 рр. (акт №5/34-6463/0/2-14/1-10 від 19.11.2014 р.).

7. Відповідність теми дисертації профілю спеціальності

Дисертація Андрійчук Ю.А. виконана державною мовою, якою автор володіє у професійному плані досконало. Стиль дисертації відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, а також відзначається логічністю, послідовністю, системністю та обґрунтованістю.

Представлені автореферат, рукопис дисертації та графічний матеріал у повній мірі відображають зміст роботи, відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) за напрямом досліджень «управління виробничо-господарською діяльністю підприємства (менеджмент)», вимогам п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому позитивно оцінюючи наукові результати, отримані в дисертаційному дослідженні та їх практичне значення, слід відзначити окремі дискусійні моменти та висловити деякі зауваження стосовно роботи Андрійчук Ю.А.

1. У підрозділі 1.1 «Адаптивне планування інноваційної діяльності машинобудівного підприємства: концептуалізація понять» у запропонованій автором концепції (п. 1.1, стор. 27) доцільно більш повно розкрити змістове наповнення економічних законів, на яких базується подальше функціонування механізму адаптивного планування. Окрім того, така деталізація не лише відобразить сутнісний аспект, але також спростить розуміння практичного впливу дії економічних законів на функціонування вітчизняних машинобудівних підприємств.

2. Розвиваючи понятійно-категоріальний апарат у сфері адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, автор говорить про множинність, фрагментарність та суперечливість у трактуваннях

аналізованих категорій, на підставі чого пропонує власне визначення поняття адаптація, де згадує про існування двох окремих видів адаптації: пасивної та активної (п. 1.1, стор. 26). В подальшому дослідженні автор не виділяє запропонованих видів під час побудови механізму адаптивного планування інноваційної діяльності. Однак, на нашу думку, видове врахування якості адаптації суттєво впливає на факторну модель функціонування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності, що доцільно пов'язати у дослідженні.

3. В якості чинників, які активізують адаптивні механізми планування інноваційної діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств автор наводить 50 параметрів (п. 1.3, стор. 65-67), які групує за джерелом виникнення у три групи, а за характером впливу у 10 груп по 5 параметрів. Надмірна кількість параметрів зумовлює складність подальшого оцінювання та аналізування, а також може призвести до кореляції обраних параметрів всередині оцінюваних груп.

4. У підрозділі 2.3 автор пропонує удосконалені принципові положення системно-цільового оцінювання чинників активізації адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств машинобудування (стор. 131 – 133), які ґрунтуються на методі експертних оцінок. В якості експертів дисертант пропонує використовувати лише керівників та працівників різних підрозділів (стор. 130). Об'єктивність такої оцінки ставиться під сумнів, оскільки зацікавлені працівники та керівництво підрозділів можуть свідомо завищувати або занижувати рівень індикаторів. Окрім того, керівникам та працівникам машинобудівних підприємств буде важко оцінити деякі індикатори, до яких можна віднести згуртованість колективу, опір змінам тощо. Можливо варто внести до складу експертів також спеціальних психологів та сторонніх аудиторів, які на основі проведених досліджень та опитувань в колективі будуть оцінювати адаптивні чинники за запропонованою методикою.

5. У дисертаційному дослідженні Андрійчук Ю.А. запропоновано механізм адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних

підприємств (п. 3.2, стор. 173), в якому виділено базові та забезпечувальні складові. На нашу думку, доцільно конкретизувати критерії здійснення поділу.

Однак, зазначимо, що наведені автором у відгуку дискусійні положення та зауваження не знижують рівня наукової новизни та практичного значення проведеного дослідження Андрійчук Ю.А.

9. Загальний висновок

Дисертація Андрійчук Ю.А. на тему «Адаптивне планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств» є завершеним дослідженням в межах поставлених завдань науковою працею, у якій, на підставі проведених автором досліджень, розроблені науково обгрунтовані організаційно-економічні засади адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. За рівнем наукової новизни наведені у дисертаційній роботі результати відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Тема роботи, об'єкт та предмет дослідження, її зміст, а також положення та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Текст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи Андрійчук Ю.А. Отримані результати є вирішенням наукової проблеми теоретико-методичних положень та рекомендацій щодо адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Згідно існуючих вимог, положення та результати дисертаційної роботи опубліковано у фахових виданнях, у тому числі одна стаття у наукометричному виданні та іноземному періодичному виданні. Результати дисертаційного дослідження Андрійчук Ю.А. обговорені та схвалені на науково-практичних конференціях різного рівня.

Представлені у дисертаційному дослідженні результати, як свідчать документи, знайшли своє впровадження у практичній діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств.

Тема і зміст дисертаційного дослідження Андрійчук Ю.А. відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Таким чином, на підставі аналізу дисертації Андрійчук Ю.А., автореферату дисертації, публікацій дисертантки у фахових виданнях можна зробити висновок про те, що дисертаційна робота виконана на належному теоретичному та методичному рівні, відповідає вимогам щодо дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), а її автор, Андрійчук Юлія Артурівна, заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата економічних наук.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та управління
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова

В.І. Захарченко